

Estils

DANIEL ROMANÍ
BARCELONA

Escriure cartes, encara, al segle XXI

El correu postal desapareix deixant enrere històries i anècdotes que només uns pocs conserven avui en dia

“A costumo a escriure cartes per Nadal. Són els millors moments per fer-ho. Ho faig amb les meves amigues -ara ja som mares- i amb els nostres fills”, explica Gloria Sandoz, argentina que viu a Catalunya, que es dedica al branding personal. “Fem postals de Nadal i cartes manuscrites que enviem per correu postal a diferents llocs del món”, diu la Gloria. “Aquest any, per raons diverses no ho hem fet i ho hem trobat a faltar. Per Nadal estem més sensibles, recordem la il·lusió que ens feia, a la nostra infància, rebre alguna carta d’un ésser estimat”, revela. “Escriure cartes porta temps i requereix d’una acció no tan còmoda com enviar un correu electrònic. Cal comprar un sobre, pesar la carta -si és que té uns quants fulls-, enganxar el segell, dipositar el sobre a la bústia i esperar que en un parell de dies arribi a destinació”, remarca la Gloria. “Amb l’email, l’espera desapareix. I dubto molt que es repeteixi la lectura d’un correu electrònic; en canvi, potser de tant en tant, una carta la tornes a llegir”, diu la Gloria, que guarda com un tresor la primera carta que el seu pare va escriure a la seva mare quan es van conèixer, a mitjan segle XX. “Són uns textos d’allò més formals, escrits amb dedicació i bona lletra. Són un exemple de cortesia”, detalla.

Declivi
El telèfon fix, primer, i el mòbil i internet, després, han arraconat les cartes

Sí, al segle XXI, són uns quants, potser més aviat uns pocs, els qui continuen escrivint cartes, els qui aconseguen bandejar les excuses que quasi tots trobem per no seure en una taula i dedicar un temps a cartejar-se amb algú, dedicar un temps a una única persona, que és de les coses més altruistes que es poden fer. Uns quants, uns pocs, continuen escrivint cartes per dir-se t’estimo de moltes maneres, i sense farcir l’escrit d’emoticones impersonals. Per dir-se coses “importants”, o que no gosem dir-se directament. Per dir, als presos polítics, que no estan sols i explicar-los, també, coses quotidianes de la seva terra, com ara la manera amb què la primavera s’expressa, amb colors, olors i sons, que segur que, malgrat tot, agraeixen. Sortosament, en aquest país ja són història les cartes dels condemnats a mort, algunes de les quals hem conegut: (“No crec deixar cap enemic en aquesta terra, en la dolça Catalunya que he estimat tant”, deia Carles Rahola a la seva família,

BIBLIOTECA NACIONAL DE ESPAÑA

per carta, poc abans de ser afusellat el 1939; “Han portat a terme una venjança irracional. Seria molt difícil exposar els meus sentiments en aquests moments. Fàstic, fàstic és el que sento”, escrivia a en Joaquim, el seu germà, Salvador Puig Antich, abans de ser executat, el 1974).

01. Una felicitació de Nadal. **02.** Un soldat aprofita un descans per escriure una carta al front d’Aragó, l’agost del 1936.

“El meu pare va morir quan jo tenia 18 anys i vivia fora de Barcelona. No em vaig poder acomiadar d’ell, i aquella nit li vaig escriure una carta ben llarga. Sempre he escrit cartes. Per a amics, d’amor, postals de Nadal, d’estiu... Cartes que he donat en mà, d’altres que no s’han enviat mai... M’encanta es-

criure’n i, evidentment!, rebre’n. Hi ha gent que fa obres d’art però jo sóc de les que escriu cartes normals, com a màxim hi incloc algun dibuix o foto o fulla seca. Trobo un plaer especial dedicar temps a una persona que estimo i està lluny”, diu l’escriptora Àngeles Doñate. “Escullo un lloc bonic per escriure -a casa, a una cafeteria o a un parc-, i, en silenci, converso amb la persona a qui adreço la carta, amb el pensament o amb el cor. Les cartes són vives perquè la teva caligrafia diu com estàs en el moment que l’escrius, si tens pressa, si estàs trist. I de vegades no t’atreveixes a dir alguna cosa i ho fas per carta. Plores, rius, t’enfades... mentre l’escrius”, diu l’Àngeles, autora del llibre *El invierno que tomamos cartas en el asunto*, la història de la mobilització de tot un poble que veu com per falta de cartes es vol tancar l’oficina de correus. El llibre va néixer després que l’Àngeles visités l’oficina de correus del seu barri. Va anar-hi per enviar un paquet, i l’oficina estava força buida. “El que m’atenia em va confirmar que s’enviaven poques cartes, pràcticament només cartes oficials i paquets de compres “on line”...”, explica. “En sortir vaig pensar: “Què serà dels carters si deixem d’escriure cartes?”. I va imaginar una història que és força universal”. L’han traduït al búlgar, a l’italià, a l’alemany, al polonès, al grec, al xinès... A la Xina, el carter que va en bicicleta és tota una institució. Ara, en aquest gran país asiàtic estan tancant oficines a les aldees i la gent es manifesta i tot!

El que desapareix amb les cartes

Temps enrere, escrivien cartes els emigrants i exiliats, a la família dels seus països d’origen. Els amants combatien la separació física amb apassionades cartes d’amor, peces romàntiques que arribaven al destinatari fins i tot amb la tinta escampada per les llàgrimes vessades per l’autor. Els soldats “mataven” les llargues estones d’inactivitat cartejant-se amb les seves núvies i familiars mentre feien el servei militar o, encara pitjor, des del front de guerra. La propagació del telèfon fix va començar a frenar la correspondència epistolar. I l’aparició del telèfon mòbil i Internet va acabar d’arraconar-la, quasi del tot, quasi per sempre.

El declivi de les cartes durant les darreres dècades ha comportat la desaparició de molts elements que hi estaven associats. Com ara les casetes dels escriptors. Fins ben entrat el segle XX, la població analfabeta era molt nombrosa. Qui no sabia escriure i volia enviar una carta podia demanar l’ajut d’un escriptor. A Barcelona, durant molt temps, els escriptors estaven situats a La Rambla, al costat del Palau de la Virreina, en unes casetes de fusta que tenien l’aparença de confessionaris. Eren quatre cabines amb dues cadires cadascuna, una per a l’escriptor i l’altra per al

FONDO FOTOGRAFICO DEL MTP

03. Una Nadala de carter. **04.** Funcionaris de Correus es disposen a carregar correspondència en un avió, el 1934. **05.** Un cartell recollint les cartes d’una bústia.

client, i una petita taula amb els estris necessaris, com el tinter i la ploma. El 1954 es va produir un incendi, sembla que intencionat, que va destruir bona part d’aquestes casetes de La Virreina.

També són història les bústies mòbils. Sí, a principis del segle XX se n’instal·laren als tramvies de Barcelona. Els usuaris només havien d’anar a una parada i posar-hi la carta que volien enviar. Quan el tramvia arribava al final del recorregut, un carter recollia les cartes i les duia a l’oficina de Correus, on se’ls aplicava una mata-segells especial, amb la indicació “tranvías”.

Tot això ho explica el llibre *Cartes i carters. Una història del correu postal a Barcelona*, d’Antonio Aguilar, cap de comunicació de Correus a Catalunya i impulsor de la primera ruta per la història del correu a Barcelona, una activitat que ara forma part de la programació del Museu d’Història de Barcelona. *Cartes i carters. Una història del correu postal a Barcelona* inclou moltes més curiositats, com ara el fet que temps enrere només tenien sobre -s’emboïcaven amb paper segellat- les missives que tenien caràcter oficial o les que escrivien personatges importants, o el fet que al segle XVIII les cartes arribaven a Barcelona en dies concrets. Per exemple, el correu procedent de Castella arribava a la ciutat els dimecres a la tarda i el d’Itàlia els divendres a la nit.

“El dia que arribava el correu es formaven importants aglomeracions de gent al voltant de l’oficina, per veure si la carta que esperaven havia arribat. Fins i tot hi anava gent que no esperava cap carta, per si de cas. Per aquesta raó les oficines es van situar generalment en places, on hi havia més espai”, explica Antonio Aguilar. “Quan el destinatari d’una carta la recollia, la llegia allà mateix, a la plaça, i sovint comentava els fets que considerava que no formaven part de la seva intimitat. Fins i tot existien les denominades cartes obertes o públiques, similars a les cartes que els lectors trameten als diaris, que estaven escrites per ser llegides públicament. Fruit d’aquesta relació entre informació i correu és el fet que moltes capçaleres de periòdics incorporessin la paraula correu: “El Correo Catalán”, “Corriere della Sera...”. Com que no hi havia cap document d’identitat ni res de semblant, les cartes s’entregaven al primer que les reclamava, encara que no en fos el destinatari. Hi havia persones que solien recollir les cartes destinades a ciutadans benestants de la ciutat i els les portaven a casa seva a canvi d’una gratificació. Aquest és l’embrió de la professió de carter. —